

شرکت‌های مذکور می‌تواند به ترتیب اولویت، در حول اهداف ذیل صورت گیرد.

- الف) افزایش سهم بخش خصوصی در بخش صنایع مادر و خدمات کشوری از طریق واگذاری و رفع انحصار دولت در سرمایه‌گذاری‌های آتی
- ب) کاهش هزینه‌های دولت در تأمین استهلاک سرمایه‌ها و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها و هزینه‌های جاری
- ج) توزیع ثروت و درآمد در بین مردم
- د) توسعه اشتغال پایدار.

نظارت و پیشگیری از انحصار ناعادلانه

با توجه به دیدگاه‌های مطرح در نظریه رشد درون‌زا که عدم حضور دولت در سیاست‌گذاری‌های خاص و ضروری را موجب شکست برنامه‌های توسعه‌ای می‌داند و همچنین رخدادهای اخیر در اقتصاد جهانی به ویژه در ایالات متحده آمریکا (نماد اقتصاد آزاد مبتنی بر نظریه نئوکلاسیک‌ها) و نیز با توجه به اهداف مندرج در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله و با عنایت به ظرفیت‌های بررسی شده وضعیت اقتصادی کشور، باید در گام اول، اهداف واگذاری فعالیت‌های دولت در اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی به نحو روشن تبیین و کلیه فعالیت‌ها و عملیات اجرایی، صرفاً جهت پوشش یا حرکت به سمت اهداف مذکور صورت گیرد که قطعاً تمرکز درآمد و ثروت و اعمال تنظیم بازار از سوی افرادی خاص، با سیاست‌های اصل ۴۴ و سند چشم‌انداز مغایر خواهد بود. به موجب آخرین تعریف ارائه شده در قانون مصوب مجلس، وضعیتی در بازار که سهم یک یا چند بنگاه یا شرکت تولیدکننده، خریدار و فروشنده از عرضه و تقاضای بازار به میزانی باشد که قدرت تعیین قیمت و یا مقدار را در بازار داشته باشد و یا ورود بنگاه‌های جدید به بازار یا خروج از آن با محدودیت مواجه باشد، انحصار گفته می‌شود. شرایط کلی حاکم بر فعالیت‌های موضوع گروه‌های یک و دو از ماده ۲ قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ به ویژه از حیث

مالکیت را به اشخاص حقیقی و حقوقی منتقل نماید تا این اشخاص در زمینه مصرف و دیگر موارد حوزه آن تصمیم بگیرند. از چندین سال پیش، این عمل در کشورهای اروپایی در حال اجراست. تحقق این امر، به لحاظ افزایش رقابت در بخش خصوصی، رشد و رونق اقتصادی را به همراه خواهد آورد.

نتیجه‌گیری: سخن آخر؟

باز هم از مردم انتظار صرفه جویی داریم، چراکه علاوه بر پایین آوردن هزینه‌های خانوار، به اقتصاد ملی هم کمک می‌کنند. همان‌طور که گفته شد، با ۱۰ درصد ذخیره‌گازی حاصل از صرفه‌جویی مردم، جدای از کاهش موازنه منفی مصرف در کشور، می‌توانیم درآمد ارزی حاصل از صادرات آن را نیز صرف توسعه و آبادانی کشور کنیم.

نتیجه‌گیری: متشکریم.

فعالیت‌های تولید و انتقال به بخش خصوصی، تا چه حد بر بهبود فرایند بهینه‌سازی مصرف سوخت مؤثر می‌باشد؟

واگذاری‌ها بر دو نوع است: یکی ارایه خدمات مربوط به گاز و در حالت دوم، آزادسازی صنعت. در زمینه واگذاری خدمات گاز، ما می‌توانیم کل خدمات را به عنوان شرکت ملی گاز، از طریق اصل ۴۴ انجام دهیم و یا این که بخش‌هایی از آن را به سر منزل مقصود برسانیم.

در بُعد صنعت، چون صنعت گاز جزو صنایع بزرگ کشور می‌باشد، در کوتاه‌مدت می‌توان بین شهرها خصوصی‌سازی را شروع کرد، به طوری که مردم با سرمایه‌گذاری - به صورت سهامی عام - در آن مشارکت نمایند که این امر می‌تواند بسیار مفید و مثمر واقع شود. به عنوان مثال، دولت با این که در حال تولید گاز است، می‌تواند مالک شخصی برای آن تعیین کند، به این ترتیب که با انعقاد قراردادهایی،

اصل ۴۴ و پیشگیری از انحصار ناعادلانه

به نام بخش خصوصی، به کام دولت

پدیده انحصار - از هر نوع آن که باشد - در شرایط کنونی اقتصاد ایران آفتی است که ریشه در ضعف بازار دارد.

مروری بر اقتصاد ایران نشان می‌دهد که از کل محصول ناخالص داخلی ایران در سال ۸۶ بخش کشاورزی رقمی معادل ۱۰/۲ درصد، صنایع و معادن ۱۷/۴ درصد، نفت ۲۷/۰ درصد و خدمات ۴۸/۵ درصد را به خود اختصاص داده‌اند. این در حالی است که سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ماشین‌آلات در سال ۸۶ به نسبت سال ۸۵ معادل ۱۸/۳ درصد رشد یافته است. این تغییرات در بخش دولتی در سال ۸۶ به نسبت سال ۸۵ معادل ۳۸/۵ درصد رشد را نشان می‌دهد. آمار فوق‌گویی موارد ذیل است:

۱) دولت با استفاده از منابع نفتی، مانع از رشد منفی سرمایه‌گذاری در بخش ماشین‌آلات شده است.

۲) علیرغم پیگیری سیاست‌های خصوصی‌سازی طی سنوات اخیر، دولت کماکان به افزایش سرمایه‌گذاری در بخش صنعت پرداخته است.

۳) ملاحظه سطح خالص سرمایه‌گذاری بخش خصوصی طی سنوات اخیر نشان می‌دهد که این توان، تمایل یا ظرفیت توسعه سرمایه‌گذاری در بخش صنعت را دارا نمی‌باشد.

سرمایه‌گذاری‌های بخش دولتی و خصوصی در ماشین‌آلات

عنوان	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶
سرمایه‌گذاری بخش خصوصی	۶۴۶,۱۴۷	۸۴۷,۱۳۸	۷۵۷,۱۸۹	۶۴۴,۲۴۹	۵۳۱,۳۰۹	۲۹۱,۳۶۶
استهلاک بخش خصوصی	۱۱۷,۱۱۸	۸۸۱,۱۳۲	۶۴۶,۱۴۷	۴۱۱,۱۶۲	۲۹۵,۱۷۶	۲۷۱,۱۹۵
سرمایه‌گذاری بخش دولتی	۱۸۵,۱۰۸	۲۷۹,۴۶	۹۰۷,۵۰	۰۸۸,۲۲۹	۱۸۸,۲۲۹	۵۶۰,۳۱۷
استهلاک بخش دولتی	۵۲۸,۸۶	۳۶۶,۹۷	۱۸۵,۱۰۸	۰۰۴,۱۱۹	۶۳۱,۱۳۳	۷۲۲,۱۲۸

منبع: آمارهای بانک مرکزی و بانک اطلاعاتی ماهنامه «اقتصاد ایران».

موارد زیر، ظرفیت‌های بالفعل یا حداقل

از بانک‌ها و بیمه‌ها چه خبر؟

● به گزارش روابط عمومی بانک تجارت، مانده تعهدات این بانک بابت اعتبارات اسنادی از ابتدای سال جاری تا پایان آبان ماه به ۶ میلیارد و ۳۱۶ میلیون دلار رسیده است. همچنین، تعداد ضمانت‌نامه‌های ارزی صادره از بانک تجارت طی این مدت ۵۸۴ فقره و به مبلغ ۵۰۳ میلیون دلار بوده است. در بخش دیگری از این گزارش، با اشاره به این که مجموع حواله‌های ارزی بانک تجارت در مقطع پایان آبان ماه به بیش از ۲۵ هزار حواله رسیده است، آمده که واحدهای ارزی این بانک، طی مدت یاد شده، نسبت به خرید و فروش بیش از ۷ میلیارد و ۸۵ میلیون دلار ارز مبادرت نموده‌اند. از سوی دیگر، در ۸ ماه نخست امسال، بانک ملی حدود ۵۰ تریلیون ریال تسهیلات زودبازده و کارآفرین پرداخت کرده است. گفتنی است که پرداخت این میزان تسهیلات، از مجموع حدود ۷۵ تریلیون ریال طرح‌های مصوب بانک ملی بوده است.

● به گزارش روابط عمومی بانک مسکن، از این پس متقاضیان ساخت واحد مسکونی می‌توانند با افتتاح حساب صندوق پس‌انداز ساخت مسکن این بانک، حداکثر تا سقف ۳۰۰ میلیون ریال برای هر واحد، از تسهیلات ساخت مسکن برخوردار شوند. گفتنی است در این طرح، متقاضیان می‌توانند با افتتاح حساب صندوق پس‌انداز ساخت مسکن، بعد از گذشت حداقل یک سال تا سقف ۳۰۰ میلیون ریال از تسهیلات ساخت مسکن استفاده نمایند که البته این امر، مشروط بر آن است که در تمامی دوره‌های سپرده‌گذاری، حداقل متوسط موجودی حساب سپرده ۴۳ میلیون ریال باشد.

● دکتر حسنعلی قنبری، مدیر عامل بانک سپه در نشست با کارشناسان ستادی این بانک اعلام کرد: بعد از پشت سر گذاشتن شرایط نسبتاً سخت و با برنامه‌ریزی‌ها و تلاش‌های صورت گرفته، صورت‌های مالی بانک سپه به نقطه مطلوب و تعادل رسیده تا زمینه برای اجرای برنامه‌های توسعه این بانک فراهم شود. وی افزود: بعد از تصفیه اضافه برداشت خود از بانک مرکزی، به دنبال آن هستیم تا با استراتژی مدون، مطالبات معوق بانک را از بدهکاران وصول نماییم.

● از سوی دیگر، بانک صادرات ایران تا پایان آذر ماه سال جاری، ۳۷ هزار میلیارد ریال تسهیلات در قالب بنگاه‌های کوچک اقتصادی و طرح‌های زودبازده و کارآفرین به متقاضیان پرداخت نموده که این تسهیلات، بیش از ۲۵۸ هزار فرصت شغلی جدید در اقضا نقاط کشور ایجاد کرده است. گفتنی است که استان‌های تهران، اصفهان، فارس، خوزستان و خراسان رضوی، به ترتیب بیشترین میزان تسهیلات را در قالب بنگاه‌های کوچک اقتصادی زودبازده و کارآفرین از بانک صادرات ایران دریافت نموده‌اند.

هر یک از شرایط یاد شده نشان خواهد داد که عمده اقسام انحصار، شرایط ناعادلانه‌ای را به بازار تحمیل نموده و دولت ناگزیر از نظارت و یا اتخاذ اعمال سیاست‌های متناسب مبارزه با انحصار در شرایط گوناگون خواهد بود. در قانون اصلاح موادی از قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ انحصار طبیعی در دو شکل انحصار طبیعی و قانونی متمایز و بازتعریف شده است که به نظر می‌رسد برچسب عبارت «قانونی» به انحصار، دچار تناقض ماهوی است. در چنین شرایطی و در فصل نهم از قانون یاد شده، به موارد تسهیل و رقابت و منع انحصار پرداخته شده است. قانون‌گذار در این فصل ضمن صرف نظر از جنبه‌های کلان اقتصاد و عدم تمرکز بر آنها جهت جلوگیری از بروز انحصار و همچنین بی‌توجه به انحصار قانونی تعریف شده در مقدمه همان قانون، به بررسی و ممنوعیت جنبه‌های عملیاتی و منفی انحصار پرداخته است که قطعاً رسیدگی به موارد جزئی مذکور در صنایع مختلف و تأمین عدالت در بازار ناشی از رفع آنها، مستلزم وجود یک سازمان منسجم، قوی و نیز فعالیت روزمره و گسترده خواهد بود.

دیگر راهکارها

فعالیت‌های مورد واگذاری مطابق اصل ۴۴ قانون اساسی شکلاً و ماهیتاً حایز ظرفیت انحصارگر-رایی از ابعاد کارکردی و اجتماعی هستند و اعمال شرایط ضدانحصار در جنبه‌های عملیاتی بنگاه‌ها مستلزم وضع قوانین کارآمد و اجرایی و همچنین، ایجاد سازمان‌های نظارتی و مانند آنها خواهد بود که خود نیازمند صرف وقت و منابع مالی عمده‌ای بوده و یک عملیات حداقل میان مدت خواهد بود. در چنین شرایطی، به نظر می‌رسد که اتخاذ راهکارهایی در قبل یا حین واگذاری بتواند مانع از هزینه‌های انحصارگرایی یا انتقال انحصارات دولتی به بخش غیردولتی شود. این راهکارها را به صورت کلی در چارچوب اهداف سند چشم‌انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران، به شرح ذیل می‌توان مطرح نمود:

(۱) توجه دولت به ماهیت انحصارات طبیعی و سعی در تأمین ابزارهای نظارتی در مرحله واگذاری و با استفاده از راهکارهای تجربه‌شده در کشورهای پیشرفته که در زمره مبانی علمی اقتصاد طبقه‌بندی شده و در دسترس می‌باشند.

(۲) تمرکز دولت بر هدف واگذاری و عدم عدول از آن یک برنامه حداقل ۲۰ ساله و به کارگیری ابزارها در مسیر هدف مشخص شده

(۳) اعمال که ماهیتاً با اهداف سند چشم‌انداز روش‌هایی سازگاری مطلق یا نسبی دارند، مثل واگذاری سهام ترجیحی به کارگران با هدف اساسی توزیع ثروت و درآمد و رفاه اجتماعی، واگذاری از طریق سازمان بورس و غیره

(۴) جلوگیری از واگذاری سهام عمده بنگاه‌های در معرض انواع انحصار، به اشخاص حقیقی و حقوقی. ■

بالقوه‌ای هستند که واگذاری‌های موضوع اصل ۴۴ را در معرض انحصار قرار داده و یا خواهند داد:

(۱) نظر به این که عمده درآمدهای دولت از محل فعالیت‌های یاد شده، تأمین می‌گردد، فرض بر این است که این فعالیت‌ها ذاتاً سودآور هستند.

(۲) این فعالیت‌ها دارای بازار مصرف داخلی و خارجی تثبیت شده ناشی از سال‌ها هزینه کرد دولت می‌باشند.

(۳) حقوق معنوی این فعالیت‌ها، ضامن توفیق این شرکت‌ها در آینده خواهند بود.

(۴) انحصار اعمال شده از سوی دولت طی سال‌های قبل از نظر روانی یا عملکردی، قابلیت تداوم در بازار را خواهد داشت.

(۵) تأمین مواد اولیه، نیروی انسانی متخصص تربیت یافته، ساختارهای شکل گرفته و نیز تعاملات ساختاری با اقتصاد ملی و بین‌المللی این فعالیت‌ها، قابلیت بالقوه ایجاد یا توسعه انحصار را خواهند داشت.

(۶) بخش خصوصی فاقد ظرفیت اعمال کامل مسؤلیت‌های اجتماعی، از جمله حفظ و توسعه اشتغال، توزیع درآمد، رعایت ضوابط زیست محیطی، اعمال اصول اخلاقی، ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی و عدالت اجتماعی و مواردی از این قبیل به لحاظ اعمال قواعد صرفاً اقتصادی خواهد بود.

در این راستا ضرورت دارد تا دولت طی فرایند واگذاری شامل: ایجاد زیرساخت‌های واگذاری و اعمال نظارت، سیاست‌های کلان، دستورالعمل‌ها و ابزارهای نظارتی دقیق و جامع مبادرت نماید. موضوعی که الگوهای رشد درون‌زا در زمینه توسعه اقتصادی مطرح می‌کنند، می‌تواند الگویی برای اعمال سیاست‌های حمایتی، تشویق و نظارتی دولت در این زمینه باشد. سیاست‌هایی که در اغلب کشورهای توسعه یافته، حتی در اقتصادهای کاملاً آزاد و نیز از سوی دولت‌ها در حال اعمال می‌باشند. دولت در اولین گام و در مرحله بسترسازی اجرای فرایند اجرایی اصل ۴۴ ناگزیر از شناخت دلایل علمی و تجربه شده ایجاد یا توسعه انحصار و اتخاذ سیاست در قالب اقتصاد کلان برای مهار آنها می‌باشد.

بررسی شرایط و وضعیت عمومی بنگاه‌های قابل واگذاری در چارچوب اصل ۴۴ قانون اساسی از جنبه‌های عوامل تولید، به ویژه مواد خام و نیروی انسانی، کیفیت عرضه و شرایط تقاضا، نشان می‌دهد که پس از واگذاری، جنبه‌های مختلفی از انحصار ظهور خواهند یافت. بررسی توزیع عرضه، تقاضا و قیمت در